

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Conciliorvm Omnivm Generalivm Et Provincialivm Collectio Regia

Ab anno DCCCLXXII. ad annum DCCCCIX.

Parisiis, 1644

Praefatio, Sev Apparatus Regis Alvredi Magni Ad Leges Svas Tam
Ecclesiasticas quam ciuiles, e sacra pagina desumptas.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15967

PRÆFATIO,

SEV

APPARATUS REGIS † ALVREDI
MAGNI AD LEGES SVAS TAM ECCLESIASTICAS
quam ciuiles, e sacra pagina desumptas.

† Nonnulli
Ælfredum,
Alfredum
& Alfridum
nominant.
Filius erat
Ethelul-
phi regis
Anglo-
xonum.
Exod. 10.
Versio Guil.
Lombard.
e Saxonico.

LOCVTVS est Dominus ad Moysen sermones hos, dicens: Ego
sum Dominus Deus tuus, qui te eduxi ex Aegypto domo ser-
uitutis. Deos alios nullos præter me habeto.

Nomen meum inaniter ne adhibeto, neque enim te sinam impu-
nitum, si nomen meum frustra adhibueris.

Diem sabbati sancte agere memento: sex diebus tuas res agito,
septimo autem die ab omni labore cessato, tu & filius tuus, & fi-
lia, seruus & ancilla, iumenta tua, & apud te degens peregrini-
nus. Nam cum sex diebus fecisset * Christus cælum, terram, mare, * Dia
quæque in eis sunt omnia, conquieuit die septimo, & propterea
diem sabbati sacrum esse voluit.

Patrem tuum matremque quos Deus tibi dederit honorato, ut
diu ætatem producas in terra.

Hominem ne occidito.

Ne furator.

Ne adulterator.

Falsum testimonium contra vicinos ne dicito.

Vicini bona ne concupiscito.

Deos aureos aut argenteos ne facito.

Exod. 21.

Hæc autem eis iura propones. Si quis emerit seruum * Christia- * Hebræi
num, sex annos seruito, septimo autem anno manumittitor gra-
tuito. qualicumque veste indutus venit, tali manumittitor: atque
si uxorem habuerit, ea simul exito. Sin dominus ei uxorem dede-
rit, femina & nati domini sunt. Quod si seruus dixerit: Teneor
amore domini mei, uxoris, natorum, & rerum mearum, nec cu-
pio manumitti; eum dominus ad * templi ostia adducito, eique * Indian
ad postem applicato aurem subula perforato: & ille ei perpetuum
seruito.

Si quis filiam suam vendiderit in famulatum, ea ne ancil-
larum in morem seruito. in extraneam gentem vendendi potestas
ei non esto. Verum si ea domino displicebit, in alienam gentem li-
beram manumittito. At si eam filio suo destinauerit, vestitum,

CIRCA
ANNU
CHRISTI
887.

Si cuius bos alterius bouem vulnerarit, atque is mortuus fuerit, bouem uiuum vendunto, atque eius precium & mortuum etiam domini diuidunto. At si domino compertum fuerit bouem antea petulcum fuisse, neque eum dominus eius custodierit, bouem pro boue pendito, ipse carnem habeto.

Exod. 21.

Si quis bouem alterius clepserit, maſtauerit, vendideritue, * duos boues pro uno reddito, & quatuor balantes pro una. Si non habet unde reddat, ipse pro furto venditor.

Si fur noctu in domum alterius inuasurus percutiatur, atque mortuus fuerit, homicidii pœna non esto, nisi orto sole: tum homicidii pœna sequitor, ni eum alter necessitate impulsus percusserit. Si deprehensum fuerit penes eum vita præditum quidquam quod clepserit, duplum reddito.

Si quis alterius vineæ, terræ satæ, aut pascuæ damnum intulerit, sarcito.

Si segetem immissus ignis corruerit, autor ignis detrimentum præstato.

Si quis apud alterum bona deposuerit, quæ ea clam surripuerit, duplum præstato: at si compertum non habuerit ea quis clepserit, ipse quod dolo malo non est usus fidem facito. Si vita præditum fuerit quod fidei suæ commissum est, atque is teste adhibito, siue ab hostibus abactum, siue mortuum esse confirmarit, rem ne reddito: verum si testem non exhibuerit, nec se culpa liberare poterit, iusiurandum interponitor.

Si quis virginem non sponsam pellexerit, & cum ea rem habuerit, mulctatus pecunia eam sibi in matrimonium dotato. Sin puellæ pater eam illi locare nolit, argentum pendito ut fert dos virginum.

Feminas sagas, incantatrices, & ariolantes mulierculas, viuere ne finito.

Quicumque rem habuerit cum bestia, capite pleclitor.

Qui diis sacrificauerit, intereat.

Peregrinum aut incolam ne lædito, nam peregrini fuistis in Aegypto.

Viduam nullam aut pupillum premito, neue angito. Si presseris, cum ad me conuerentur, eorum ego querelas exaudiam, & vos ferro trucidabo meo, eruntque vestræ coniuges viduæ, & liberi pupilli.

Si cui tuorum socio tecum versanti pecuniam mutuam dederis, ne te ei feneratorum præbeto, neue ei usuram imponito.

Si vestem alterius qui id unicum habet operimentum in pignus acceperis, ante solis occasum reddito: quia si apud me questus fuerit, ego quidem illum pro mea misericordia exaudiam.

Domino tuo ne maledicito, neve eum execrator qui est in natione princeps.

Decimas, primigenia, & adulta tua Deo dato.

Carnem a bestiis laceratam ne gustatote, sed ad canes proiicitote.

Mendacis rumusculos falsos ne accipito: ei ne auscultato, neve eius in sententiam ito ut sis testis iniurius. Exod. 23.

*Multitudinis flagitia ne sequitor: nec in lite de recto in sententiam multitudinis deslectito, neve cum errore quidquam commu-
ne habeto.*

Si aduersarii tui quadrupedem errantem offenderis, ei reducito.

Iuste iudicato; inopique & aduersario, perinde atque diuiti & amico, sis æquus.

A mendacio abesto.

Insontem & iustum ne interficito.

Donum ne accipito, cæcat enim sæpissime vel perspicaces & prudentum rationem peruertit.

Peregrinum & incolam nulla iniuria afficito.

Nomina aliorum deorum iureiurando ne usurpato, neve in ore habeto.

Hæc ea sunt iura quæ rerum omnium præpotens Deus ipse Moyse custodienda proposuit. Vnigenitus porro Dei Filius salus nostra Iesus Christus vbi in mundum venisset, edisseruit palam, non eo se descendisse, legem datam ut violaret, sed ut omni cum mansuetudine & bonitate impleret. Veræ etenim pietatis disciplinam tradidit. Post hunc vero cruci affixum, discipuli (dum adhuc vna essent, nec annuntiandi euangelii causa segregarentur) multas quidem Christo nationes adiunxerunt, & diuinæ voluntatis legatos atque interpretes ad Antiochiam, Syriam, & Ciliciam miserunt. Cumque eis quod ibi accidisset renuntiatum esset, has ad eos literas dederunt. Hæc igitur ea est epistola quam apostoli miserunt omnibus Antiochiæ, Syriæ, & Ciliciæ populis, qui quidem a seruitute gentium ad Christum conuersi essent.

Apostoli & seniores fratres vobis salutem dicunt.

Quandoquidem audiuiimus quosdam homines a nobis Ex 15. Act.

nonnullis
demptis aut
additis.

profectos vos sermonibus turbauisse; cumque nonnulla, quæ certe a nobis mandata non habebant, vobis indicere vellent, animos vestros errore potius labefactasse, quam sana & integra instituisse doctrina: visum est nobis vna coactis, electos viros ad vos mittere, Barnabam, & Paulum, qui suam vitam exposuerunt pro Christi nomine; vna cum his misimus Iudam & Silam, qui & ipsi verbis eadem referant. Visum est enim sancto Spiritui & nobis, nihil amplius necessarij oneris imponere quam hæc: Abstinentum esse ab iis quæ simulacris immolata sunt, & sanguine, & suffocato, & stupro: Et quod vobis fieri non velitis, id aliis ne faciatis.

Legum om-
nium sum-
ma.

Synodo-
rum in An-
glia primus
vñs.

Ex hoc vnico præcepto satis liquet, vnicuique ex a-quo ius esse reddendum, neque enim alio quocumque iudiciali libro opus fuerit: hoc solum meminerit qui sedet in alios iudex, nolle se aliam de aliis proferre sententiam, quam de se ipso latum iri voluerit. Vbi vero propagato Dei euangelio plurimæ nationes atque adeo Angli verbo Dei fidem adiunxerant, nonnulli per orbem terrarum Cœtus, atque etiam in Anglia episcoporum aliorumque clarissimorum sapientum Conuentus agebantur: atque hi diuina edocti miseratione cuique iam primum peccanti pœnam imperabant pecuniariam, eiusque (absque omni diuinæ offensionis concitatione) exigendæ munus magistratibus (data prius venia) deferebant. Proditori tantummodo ac domini desertori hanc mitiorem pœnam haud infligendam existimarunt; quippe qui eiusmodi viro minime parcendum censuerunt: tum quod Deus contemptores sui omni miseratione indignos voluit, tum quod Christus illorum qui ei mortem obtulerunt, non est omnino misertus: dominum vero præ ceteris colendum statuit. Hi igitur multis quidem in concionibus singulorum scelerum pœnas constituerunt, easdemque literarum monumentis commendarunt.

Consilium
Aluredi in
condendis
his legibus.

Has ego Aluredus rex sanctiones in vnum collegi, atque easdem literis mandavi, quarum bonam certe partem maiores nostri religiose coluerunt. Multa etiam mihi digna videntur quæ a nobis hac etiam ætate pari religione obseruentur: nonnulla tamen quæ nobis minus commoda videbantur ex consulto sapientum partim antiquanda,

partim innouanda curauit. Ac quoniam temeritatis videatur ex suis ipsius decretis quemquam plura literarum monumentis consignare, tum etiam incertum sit qualem apud posteros habitura sint fidem quæ nos magni facimus: quæcumque in actis Inæ gentilis mei, Offæ Merciorum regis, vel Ethelberti (qui primus Anglorum sacro tinctus est baptismo) obseruatu digna deprehendi, ea collegi omnia, reliqua plane omisi. Atque in istis discernendis, ego Aluredus occidentalium Saxonum rex, prudentissimorum e nostris consilio usus sum, atque iis omnibus placuit edici eorum obseruationem.

Quos secutus sit.

LEGES ECCLESIASTICÆ

ALVREDI MAGNI REGIS ANGLORVM

e ciuilibus suis aliis decerpta.

TITVLI LEGVM ECCLESIASTICARVM.

I. De iureiurando & pignore. Ll. Sax. cap. 1.	XI. De eo qui monacho nummum concrediderit. Ll. Sax. cap. 20.
II. De immunitate templi. Ll. Sax. cap. 2.	XII. De sacerdotum pugna. Ll. Sax. cap. 21.
III. De fideiussione violata. Ll. Sax. cap. 3.	XIII. De stupro. Ll. Sax. cap. 25.
IV. De sacrarum ædium immunitate. Ll. Sax. cap. 5.	XIV. De eo qui se religione obstringit. Ll. Sax. cap. 29.
V. De sacrilegio. Ll. Sax. cap. 6.	XV. De pugna coram senatore, vel sacerdote regio. Ll. Sax. cap. 34.
VI. De iis qui moniales e templis rapuerint. Ll. Sax. cap. 8.	XVI. De pace violata in vrbe regia. Ll. Sax. cap. 36.
VII. De fornicantibus. Ll. Sax. cap. 10.	XVII. De terra ex scripto possessa. Ll. Sax. cap. 37.
VIII. . . . . Ll. Sax. cap. 11.	XVIII. De diebus festis & solennibus. Ll. Sax. cap. 39.
IX. De pugna. Ll. Sax. cap. 15.	
X. De eo qui monialem contrectarit. Ll. Sax. cap. 18.	

LEGES ECCLESIASTICÆ.

I.

In primis (vt quidem est apprime necessarium) iurifurandi, & dati pignoris religionem, omnibus studiose ac diligenter curandam proponimus : tum si quis necessitate coactus iurauerit, pignusve posuerit, quo is ad infidias domino suo parandas, vel ad opem iniuste cuiuis afferen-

dam astringatur, resiliat potius, quam cœpto insistat suademus. At si sponderit quod iuste & legitime præstare poterit, neque præstiterit, arma fortunaque suas omnes amicorum fidei concredito, ipse in custodiam regiam 40. dies mittitor, subiturus id supplicii quod ei episcopus pro meritis imposuerit. Hic si ex proprio non habuerit quod edat, cognati ei cibum suppeditant. Sin etiam cognati (si quos habuerit) eius victui suppeditando impares fuerint, ipsum præpositus regius sustentato. Atqui si ad armorum deditionem vi vincisque constrictus perpellatur, armis & rebus suis omnibus mulctator: & si contumaciter resistendo mortem occubuerit, solutio æstimationis capitis eius non esto. Sin fugam agitarit, fugientemque anteverterint, 40. dies in carcerem (vt quidem antea fieri oportuit) coniiçitor. Verum si fuga elapsus fuerit, ab omni legis patrocinio destitutus habetor, atque in omnibus Christi ecclesiis anathema esto. Quod si quisquam alius pro eo fidem dederit, pœnas fideiussionis violatæ dato, & fidei læsæ supplicium quod ei fuerit a sacerdote imperatum subito.

II.

Criminis cuiuscumque noxius (si quidem id villam regis, aut familiam honoratam aliquam non attingat) si ad fanum confugerit, tres noctes quibus salutis suæ prospiciat (ni interim in gratiam redierit) ibi maneto. Ac si quis eum per id temporis plagarum, vincolorum, aut vulnerum metu profligarit, mulctæ, vel ipsa capitis æstimatione, prout eius gentis feret consuetudo, noxiam omnium sarcito: fani porro ædituis 120. solidorum numeratione pacis ecclesiæ violatæ pœnas luito.

III.

Qui fideiussionem regi oblatam violarit, noxiam prout æquum fuerit sarcito, & ipsa fideiussionis violatio quinque libris Merciorum denariorum pensator. Violatio fideiussionis aut pacis archiepiscopo datæ, 3. libris æstimator: episcopis aut senatoribus, duarum librarum censetor.

IV.

Vnicuique porro templo religiose ab episcopo consecrato hanc pacem concedimus. Si quis alteri inimicatur, isque templi suffugium implorarit, per septem dies a nemine abstrahitor, si quidem præ fame viuere possit, &
viam

viam vi non aperuerit. Qui fecus fecerit, violationis pacis regis & ecclesiæ tenetor, & criminis etiam grauioris, si quid inde rapuerit. Quin si ædituis magnopere fuerit illo loco vtendum, illum alia in domo quæ plura non habeat ostia quam ipsum templum inclusum curanto, fanoque præpositus ei interim cibus ne suppediretur videto. Verumtamen si is in ditionem aduersariorum arma sua dedere voluerit, 30. diebus incolumem illi eum custodiunto, & tum demum cognatorum in manus tradunto. Porro autem hoc pacis beneficio ecclesiæ fruitor. Si quis commissi alicuius maleficii, prius tamen non patefacti confcius, ad templum confugerit, idemque in Dei nomine fassus fuerit, dimidium mulctæ ei remittitor.

V.

Qui in templo quid clepserit, simplicem rei surreptæ valorem soluito, mulctam precio rei congruam pendito, & manus quacum furatus est ei præciditor. Qui si manum precio redimere voluerit, idque ei concedatur, proprii capitis æstimatione data id facito. Qui die dominico, festo natiuitatis Domini, aut paschatis sacrosancto Iouis die, aut diebus lustrationis, furtum admiserit, perinde ac si tempore quadragesimæ id flagitii perpetrasset, duplo noxiam sarcito.

VI.

Qui monialem de cœnobio citra bonam regis aut episcopi veniam eduxerit, 120. solidos numerato, quorum 60. regi dantor, residui episcopo & ipso cœnobii præfecto. Femina vero & infans, si quem procrearit, etsi raptore mortuo superstites fuerint, omni tamen fortunarum eius parte excidunt. Infans porro si quando occidatur, eam æstimationis capitis partem quæ ad maternam cognationem spectabit rex habeto, paterni vero consanguinei propriam ipsorum partem consequuntor.

VII.

Si quis vxorem viri 1200. solidis æstimati pellexerit, dato eo nomine eius viro 120. solidos. Si cum vxore hominis qui 600. censetur solidis fornicetur, pendito solidos centum. Si quis cum vxore hominis pagani rem habuerit,

40. solidos soluto. Atque solutio hæc tota, pecude præstanda est: homo tamen propterea ne venditor.

VIII.

Qui mamillas vxoris viri cuiuscumque pagani manu tractarit petulanti, feminae solidos sex numerato. Eam si is humi prostrarit, nec tamen cum illa rem habuerit, 10. solidos pendito. Sin cum ea coierit, 60. solidorum poena esto. Et si quis alius eam prius adulteratus est, 30. tamen solidis noxiam sarcito. Is porro si propterea in ius vocetur, aut pro ratione 60. hydarum criminationem diluito, aut multa partem dimidiam pendito. Illud ipsum si mulieri illustriori familia oriunda contigerit, multa (prout eius fuerit capitis aestimatio) augetor.

IX.

Qui præsentem archiepiscopo dimicarit, ferrumve dirinxerit, 150. solidis multator: sin præsentem episcopo aut senatore pugnatum fuerit, 100. solidis culpa pensator.

X.

Qui monialis vestem, aut illius vbera inuitæ manu tractarit petulanti, quod ei qui feminam plebeiam contrectarit imperauimus, id duplum præstato.

XI.

Si quis monacho citra bonam cœnobiarchæ veniam pecuniam concrediderit, eaque funditus perierit, illius damno sit qui commisit.

XII.

Sacerdos si quempiam interfecerit, eorum omnium quæ ope domicilii fretus acquisierit, confiscatio sequitor; eumque gradu spoliatum episcopus e fano pellito, ni dominus data capitis aestimatione veniam illi exorarit.

XIII.

Qui per vim pagani hominis ancillam stuprarit, pagano solidos sexos numerato, & 60. præterea solidis multator. Seruus si seruulam stuprarit, virga virilis ei præcidiator. Qui teneræ ætatis virginem stuprarit, eadem lege tenetor qua is qui adultam compresserit.

XIV.

Si quis Deo sese religione obstrinxerit, eumque alius criminetur, eorum aliquid quæ nuncuparat non perfoluit.

se, ipse primus in quatuor templis eius rei fidem iureiurando firmato, tum alter (si se criminis suspicione liberare voluerit) in duodecim templis id facito.

XV.

Si quis coram senatore regio in frequenti plebis concione dimicarit, tum capitis æstimationem, tum multam, prout æquum fuerit, præstato: & senatori 120. solidos numerato. Qui coactam populi concionem armorum extractione commouerit, dato senatori 120. solidos. Hoc ipsum si præsentem alio quocumque in locum eius substituto, aut coram sacerdote regio euenerit, 30. solidis culpa pensator.

XVI.

Pacis in vrbe regia violatæ pœna 120. solidorum esto: in vrbe archiepiscopi 90. solidorum: in vrbe episcopi aut senatoris, 60. solidorum censeatur. Pacis violatio in villa hominis 1200. solidis æstimati, 30. solidis pensatori in villa eius qui 600. censeatur solidis, 15. solidorum solutione sarcitor. Qui pagani sepem perruperit, 5. solidis multator. Si tale quidpiam in profectioe militari, aut tempore quadragesimæ delinquitur, duplo compensator. Qui tempore quadragesimæ velum sacrosanctum venia non impetrata coram auulserit, 120. solidos dato.

Quadragesima.

XVII.

Qui terram habuerit per scripturæ seriem sibi a maioribus relictam, ab heredibus ad alios alienandi potestas ei non esto, si quidem præsentibus cognatis coram rege, aut episcopo, scriptura aut testimonio probetur, omni alienatione ei interdixisse illum qui prius concessit, talemque ei imposuisse legem cum primo dederit.

Prisca episcopi reuerentia.

XVIII.

Hiscie diebus sequentibus festa liberis & ingenuis omnibus licentia conceditor: seruis autem atque iis qui sunt legitima officiorum seruitute obligati, non item. Duodecim dies a festo natali Domini. Dies ille quo Christus subegit diabolum. Dies quo agitur anniuersarius beati Gregorii festus. Dies ante festum paschatis septem, & totidem dies festum illud insequentes. Dies festus beatorum Petri & Pauli. In autumno integra quæ est ante festum Mariæ septimana. Dies festus omnium sanctorum.

Concil. Tom. 24.

Zzz ij

Quatuor autem diebus mercurialibus in quatuor illis septimanis quibus publicum edici solet ieiunium, seruis omnibus festa dator licentia, ut omnem eorum operam in illorum infumant vtilitatem, a quibus antehac in Dei nomine beneficia acceperint, aut de quibus in posterum ex collocata eorum opera bene promereantur.

ANTIQUA VERSIO ISTARVM
ALVREDI MAGNI LEGVM,
IUXTA REGII CODICIS ET IORNALENSIS
manuscriptorum exemplaria.

Iornalensem hic secuti sumus, quod capitum titulos exhibet, qui in regio desiderantur: regii tamen varietates in interiori margine annotauimus.

TITVLI LEGVM ECCLESIASTICARVM
SECVNDVM IORNALENSEM.

I. <i>De iureiurando & vadiis.</i> Ll. Sax. cap. 1. & Iorn. cap. 1.	Sax. cap. 18. Iorn. 20.
II. <i>De confugio ad ecclesiam.</i> Ll. Sax. cap. 2. Iorn. 2.	XII. <i>De pecunia commissa monacho.</i> Ll. Sax. cap. 20. Iorn. 23.
III. <i>De infractione plegii regis vel episcopi.</i> Ll. Sax. cap. 3. Iorn. 3.	XIII. <i>De presbytero homicida.</i> Ll. Sax. cap. 21. Iorn. 24.
IV. <i>De pace ecclesiarum & earum libertate.</i> Ll. Sax. cap. 5. Iorn. 5.	XIV. <i>De violento concubitu femine villana.</i> Ll. Sax. cap. 25. Iorn. 28.
V. <i>De furatis die festo.</i> Ll. Sax. cap. 6. Iorn. 6.	XV. <i>De seruo qui seruam violenter cogat.</i> Ll. Sax. cap. 25. Iorn. 29.
VI. <i>De furatis in ecclesia.</i> Ll. Sax. cap. 6. Iorn. 7.	XVI. <i>De [Dei] plegio violato.</i> Ll. Sax. cap. 29. Iorn. 36.
VII. <i>De ducente sanctimoniam ab ecclesia.</i> Ll. Sax. cap. 8. Iorn. 9.	XVII. <i>De fractura borgi regis vel archiepiscopi.</i> Ll. Sax. cap. 36. Iorn. 44.
VIII. <i>De sponsa fornicata.</i> Ll. Ll. Sax. cap. 10. Iorn. 12.	XVIII. <i>De fractione sepis rustici.</i> Ll. Sax. cap. 36. Iorn. 45.
IX. <i>De iniuria cyrilisca femine.</i> Ll. Sax. cap. 11. Iorn. 13.	XIX. <i>De velo in quadragesima iniuste deposito.</i> Ll. Sax. cap. 36. Iorn. 46.
X. <i>De illis qui pugnant coram archiepiscopo.</i> Ll. Sax. cap. 15. Iorn. 17.	XX. <i>De festiuitatum obseruatione.</i> Ll. Sax. cap. 39. Iorn. 50.
XI. <i>De apprehensione nunnae.</i> Ll.	

LEGES ECCLESIASTICÆ
ALVREDI REGIS.

I.

In primis, quod maxime necessarium est, cuicumque fidelium fidem & iuramentum suum, multa, vt conuenit, obseruantia custodire. Si quis tamen ad alterutrum cogatur iniuste, vel ad proditionem domini, vel iniustum aliquod adiutorium, rectius est hoc ementiri quam implere. Si quis autem vadiet quod fieri iustum sit, & transgrediat, committat arma sua & pecuniam amicis suis in custodiam, & sit quadraginta noctibus in carcere ad mansiorem regiam, & pœniteat ibi secundum iussionem episcopi sui, & parentes eius pascant eum, si ipse victum non habeat. Si parentes non habeat aut cibum, præpositus regis procuret eum: & si cogi oporteat, & aliter nolit; Si ligetur, perdat arma sua cum tota pecunia sua. Si occidatur, inultus iaceat. Si aufugerit ante terminum, & item capiatur, sit quadraginta noctibus in carcere, vt ante debuerat. Si amittatur, sit * forbannitus, & excommunicatus ab omnibus Christi ecclesiis. Si tunc aliquis plegius interfit, emendet infractionem plegii, sicut rectum edocebit, & infracturam vadii secundum pœnitentiæ censuram.

* E. foris-
bannitus

II.

Si quis ad ecclesiæ mansionem pro quacumque culpa confugiat, quæ ad firmam regis * non pertineat, vel alteri commodo deseruiat, & venialis sit, habeat * trium noctium terminum cauendi sibi, nisi reconciliari quæsierit. Si quis * in hunc terminum malignauerit * eum vinculis aut verberibus, emendet secundum eorum rectitudinem patriæ, vvera, vuita, & ecclesiæ ministris centum viginti solidos, pro infractione pacis.

* desit
non
* tres noc-
tes

* infra
* ci

III.

Si quis † plegium regis infringat, emendet inculpationem, sicut rectum est, & infractionem plegii 5. libris Merciorum denariorum. archiepiscopi † *Borbbrice* siue † *Mundbrice* emendetur 3. libris: aliorum episcoporum vel comitum, 2. libris.

† Fidei ius-
sionem datam.

† Fidei ius-
sio.
† Pacis vio-
latio.

IV.

Item statuimus omni ecclesiæ dedicatæ, pacem habeat.

Si quis factiosus incurrat, vel ad eam confugiat, nullus eum septem diebus contingat vel extrahat. Si quis hoc præsumat, culpabilis sit infractionis regie pacis & ecclesie: & amplius, si forisfaciat; amplius, si pro fame vivere possit, si non, * in prælietur. Si æditui maius opus habeant * ecclesie sue, custodiant eum in alia domo quæ non habeat plura ostia quam ecclesia, & caueat ipsius ecclesie senior ne interim reum pascant. Si inimicis suis arma sua reddiderit, & se dederit, seruetur triginta noctibus, & parentibus & amicis suis * offeratur.

Item qui ad ecclesiam confugiet pro quacumque culpa quæ non * propalata sit, & eam in nomine Domini gratis * confitetur, dimidium forisfacti condonetur ei.

V.

Qui furatur die dominica vel in sancto natali, vel in pascha, vel * in ascensione Domini, in quolibet eorum volumus dupliciter emendandum sit, sicut in quadagesimali ieiunio.

VI.

Si quis in ecclesia furetur aliquid, restituat hoc semel, & forisfactum sicut ad angildum pertinet: & amputetur ei manus de qua furatus [est.] Si manum redimere velit, & hoc ei permittatur, componat sicut ad vveram eius pertinebit.

VII.

Si quis sanctimoniam ab ecclesia duxerit sine licentia regis aut episcopi, det centum viginti solidos, dimidium regi, dimidium episcopo, & ipsius ecclesie domino cuius monacha fuit. Si ipsa diutius viuat quam qui eam abduxit, nihil de pecunia eius habeat. Si infantem procreauerint, nihil inde habeat infans, sicut nec mater eius. Si puer eorum occidatur, habeat partem rex maternelæ cognationis, parentes patris partem suam habeant.

VIII.

Si quis fornicetur cum vxore hominis † *Tvvelshindes* emendet ipse marito 120. solidis: homini † *Sexhindo* 100. solidis, † *cyrlicco* 60. solidis emendet, & hoc in viuenti † capitali componatur, & nemo vendatur pro eo.

IX.

Si quis * cyrlisæ femine pectus apprehendat, 5. solidis * pagana

† qui 1200.
æstimatur.
† qui 600.
† pagano.
† pecude.

emendetur ei. Si supinet eam, nec tamen concumbat cum ea, decem solidis emendet. Si concubuerit, sexaginta solidis emendet ei. Si aliquis cum ea iacuerit antea, sit emendato medietas hoc. Si accusetur inde, *adlegiet se per sexaginta hydas, vel dimidium emendationis amittat. Si hoc in nobiliori muliere contigerit, crescat emendatio sicut eius natalis ingenuitas erat.

X.

Si quis coram archiepiscopo pugnet, vel arma extrahat, emendet 130. solidis. Si coram alio episcopo vel aldermanno faciat, 120. solidis emendetur.

XI.

Si quis nunnam causa fornicationis in vestes aut in sinum sine licentia comprehendat, sit hoc duplo emendabile, sicut ante simpliciter de laica decreuimus.

XII.

Si quis alterius monacho pecuniam commendauit sine licentia domini ipsius monachi, & amittatur, nihil inde recipiat qui commisit ei.

XIII.

Si presbyter hominem occidat, capiatur, & totum unde sibi mansionem emerat: & exordinet eum episcopus, & ab ecclesia reddatur, nisi dominus suus componere velit veram eius.

XIV.

Si quis ceorlus mancipium ad violentum concubitum comminetur, emendet ipsi ceorlo, id est rustico, 5. solidis & sexaginta solidis vvitæ.

XV.

Si seruus seruam cogat ad violentiam perferendam, castretur.

XVI.

Si quis alii Dei plegium intentet [*id est, eum criminetur qui Deo se obstrinxerit in famulatum*] & compellare velit quod ei aliquod eorum non compleuerit, periuret hoc in quatuor ecclesiis; & si alius se purgare velit, in duodecim ecclesiis hoc faciat.

XVII.

Regis *Burghbreche* [*id est, pacis in regio burgo violatio*] est centum viginti solidorum. [*in Burgo*] archiepiscopi, 90.

solidorum, episcopi & aldermanni quem Latine comitem vel seniore[m] dicunt, 60. solidorum: *Truvelshindi* [id est, eius qui 120. solidis aestimatur] 30. solidorum: *Sexhindi* hominis, 15. solidorum.

XVIII.

Ceorli ederbrece, id est, rustici sepis fractio 5. solidis emendetur. Si horum aliquid eueniat quando exercitus foris est, vel in quadragesimali ieiunio, sit dupliciter emendandum.

XIX.

Si quis in quadragesima sanctum velum in populo sine recto deponat, emendet 120. solidis.

XX.

Omnibus liberis hominibus dies isti condonati sunt, præter seruos & pauperes operarios: 12. dies in sancto natali Domini, & dies in qua Dominus Iesus de diabolo triumphauit: & sancti Gregorii memorialis dies, & septem dies in pascha, & septem supra; & vnus dies in festo apostolorum Petri & Pauli: & in Augusto plena hebdomada ante festum sanctæ Mariæ, & in omnium sanctorum ueneratione, id est, dies; & quatuor dies Mercurii in 4. legitimis ieiuniis, seruis omnibus indulti sunt dare cui magis uoluerint; vel qui eis pro nomine Domini aliquid benefecerint, vel ipsi deseruire potuerint in aliqua portione vicis suæ.

LEGES ECCLESIASTICÆ

AB ALVREDO MAGNO REGE ANGLORVM,
& Guthurno rege Anglodanorum in Concilio quo factus inierunt sancitæ.

Desiderantur in Lambardi *δεξαωνομια*, sed hic addidimus ex historia Iornalensi seu Iernalensi manuscripto.

TITVLI LEGVM ECCLESIASTICARVM.

I. De dilectione Dei & pace ecclesie. Ll. Sax. cap. 1.	bus. Ll. Sax. cap. 3.
II. De negligentibus legem Christi & paganismum uenerantibus. Ll. Sax. cap. 2.	IV. De presbyteris falso pronuntiantibus festum vel ieiunium. Ll. Sax. cap. 3.
III. De ordinatis male uiuentibus. Ll. Sax. cap. 3.	V. De presbyteris rectis terminis chrisma non perquirentibus, vel